

Oost-Nederland

Kennis in de Regio x Klimaatbestendige Stad

Sfeerverslag bijeenkomst in Zutphen | 7 december 2023

Droogtetafel zoekt gemeenschappelijke oplossingen voor Oost-Nederland

Welke kennis, hulpmiddelen en tools zijn er de afgelopen tijd ontwikkeld op het gebied van klimaatadaptatie? Hoe gebruik je deze om sneller in te spelen op het veranderende klimaat? En vooral ook: hoe kunnen we elkaar daarbij helpen? Ook tijdens de zevende en laatste bijeenkomst 'Kennis in de Regio x Klimaatbestendige Stad', op donderdag 7 december, stonden deze vragen centraal. Ongeveer 90 deelnemers gingen erover in gesprek op een bijzondere locatie: de Zutphense Broodfabriek in Pakhuis Noorderhaven in Zutphen.

Rondleiding Noorderkwartier

Een uur voor aanvang van de kennisbijeenkomst neemt projectleider Noorderhaven Peter Kelder een groep van 25 bezoekers mee door de wijk. De Noorderhaven is een voormalig bedrijventerrein waarop uiteindelijk meer dan 1000 woningen verrijzen. Het deel rondom de achteruitgang van het station is inmiddels bewoond. Verderop achter de opnieuw uitgegraven haven aan de IJssel is nog een flink aantal woningen in aanbouw. Peter Kelder laat zien op welke manier de gemeente rekening heeft gehouden met flora en fauna, klimaatverandering en klimaatadaptatie.

"Kijk", wijst hij, "Aan die kant van de kruising is de beplanting nog traditioneel eenvormig, aan de andere kant mochten bewoners kiezen uit verschillende typen bomen. Ze kregen de kans een boom te 'adopter' en in de zomer zie je mensen met gietertjes hun 'eigen' boom bewateren. Daaraan zie je: inspraak vergroot de betrokkenheid." Ook het ontwerp voor het groene speelplein annex stadsparkje kwam samen met de bewoners tot stand. "Het eerste ontwerp was nogal saai", vertelt Kelder. "De bewoners wilden graag dat de speeltuin ook geschikt zou zijn voor kinderen met een fysieke handicap. Een ander bureau heeft toen deze groene oase ontworpen, met natuurlijke omheining en verharde paden."

Gluren bij de burens

Via het struinpad langs het spoor en de opnieuw uitgegraven IJsselhaven (ook goed voor extra waterberging), voegen de deelnemers zich bij de overige gasten die zich inmiddels in de Broodfabriek hebben verzameld. Dagvoorzitter Lies Rubingh, communicatieadviseur klimaatadaptatie bij de gemeente Enschede, heet iedereen van harte

welkom. Ze legt kort uit hoe de onderzoekslijn Klimaatbestendige Stad de afgelopen jaren een schat aan kennis en tools opleverde. "Het doel van vandaag is leren van elkaar, van voorbeelden uit de regio. We gaan, zoals dat heet, lekker gluren bij de burens."

Wat speelt er in de regio?

Om een beeld te krijgen van wat er speelt in de regio, bevroegt de dagvoorzitter Jan-Arie van Berkum van werkregio Achterhoek+ en wethouder Joerd Wannet van de gemeente Zutphen.

In 2050 telt Zutphen evenveel bomen als inwoners, voorspelt Wannet. "Dat betekent dat we 600 bomen per jaar erbij planten. Daarmee kiezen we voor heel concrete en zichtbare actie." Daarnaast maakt de gemeente vooral werk met werk, zoals dat heet: "Elke keer als er een straat open moet voor onderhoud, werken we aan vergroening, proberen we regenwaterafvoer af te koppelen en wadi's aan te leggen." Daarbij kijkt de gemeente heel specifiek naar de sociaal economische status van de wijk: zwakkere wijken krijgen voorrang. "Die zijn vaak ook veel versteender", weet Wannet. "Er wonen hier veel ecologen en er is een grote antroposofische gemeenschap in Zutphen. Dat betekent veel burgerkracht. Maar daar moet je het niet van laten afhangen, dat vergroot de ongelijkheid."

Regionale droogtetafel

Jan-Arie van Berkum vertelt over de regionale droogtetafel. "In 2018 en 2019 was het hier heel droog. Iedereen was het er toen over eens: niks doen is geen optie meer. Sindsdien komen waterschappen, provincies, gemeenten en land- en tuinbouworganisaties bij elkaar aan tafel om te bespreken hoe we het regionale watertekort kunnen oplossen." De IJssel speelt in tijden van droogte een belangrijke rol, maar niet in heel Oost-Nederland. In de Achterhoek en Twente 'tikt de droogte harder aan', zoals Van Berkum het uitdrukt. Deelnemers aan de watertafel onderzoeken gezamenlijk waar het waterpeil omhoog kan. Van Berkum: "Op de ene plek kan er 30 mm bij, op andere plekken 60 mm. Deze puzzel gaat leiden tot een ruilverkaveling 2.0." En dat proces is zo complex als het klinkt. Dat gaat decennia duren, schat hij.

Op Rubinghs vraag of de heren een tip voor de aanwezigen hebben om Oost-Nederland klimaatbestendig en waterrobuust te maken, antwoordt Wannet: "Wees ambitieus. Stel hoge doelen en maak die kwantificeerbaar, dan gaat het meer leven onder je inwoners. Hier in Zutphen melden burgers zich spontaan aan: 'Ik weet nog wel een plekje om bomen te planten.' Dat is wat je wil, dat het een gezamenlijk proces wordt." Van Berkum mist het woord 'hittestress' in de discussie. "Hitte is de sluipmoordenaar onder de klimaateffecten", zegt hij. "Tijdens een hittegolf is het hier al gauw 5 graden warmer dan in De Bilt. Schenk daar aandacht aan."

Kennisrevue

Aansluitend laat Gemma van Eijdsden, adviseur bij Rijkswaterstaat, in een sneltreinvaart een selectie zien van de vele kennishulpmiddelen die beschikbaar zijn op het Kennisportaal Klimaatadaptatie via de [projectpagina van het NKWK onderzoekslijn Klimaatbestendige Stad](#), en als download via [KennisRevue Kennis in Regio x Klimaatbestendige Stad 2023](#).

Voor iedereen die zich bezighoudt met klimaatadaptatie zijn hier handige tabellen, kennisoverzichten, rekentools, handreikingen en praatplaten te vinden. Voor de opgave zelf, maar ook voor de onderbouwing van strategievorming. De tools bieden inzichten voor de ontwerpfase en indicatoren voor te nemen maatregelen.

Recente toevoeging aan de kennisbank is het overzicht van groenblauwe netwerken, met maatregelen, praktijkvoorbeelden, en een handzame samenvatting van relevante onderzoeksresultaten. Ook de interactieve Handreiking Waterkwaliteit is een aanwinst, laat Van Eijdsden zien. "Aan welke knoppen kun je draaien, wat is de onderlinge samenhang van factoren? De waterkwaliteit krijgt het door klimaatverandering flink om de oren; met deze handreiking kun je gericht maatregelen treffen om de gevolgen van de stijgende temperaturen te beperken."

Lagerhuisdebat

Tijd voor wat actie. Thomas Klomp van Platform Samen Klimaatbestendig nodigt het publiek uit voor wat inmiddels een vast onderdeel in deze regionale bijeenkomsten is geworden: het Lagerhuisdebat. Voor elk van de geponeerde stellingen stellen de voorstanders zich aan de ene, de tegenstanders aan de andere kant van de zaal op. In de beperkte ruimte van het pakhuis is dat op zich al een hele uitdaging.

De eerste stelling maakt de tongen meteen goed los: 'Bij nieuwe ontwikkelingen moeten we klimaatbestendigheid verplichten/stimuleren. 'Stimuleren biedt meer ruimte om 'het waarom'

uit te leggen", vindt een deelnemer. "Dat kan aanstekelijk werken." Een ruime meerderheid is echter voor verplichten. "Ik zie in de praktijk te vaak dat water en klimaat als eerste het onderspit delven als het budget begint te knellen", luidt een argument. En: "In de ruimtelijke ordening worden veel normen gesteld, zelfs voor het aantal beschikbare parkeerplaatsen. Waarom dan niet voor klimaatbestendigheid?"

Ook over de stelling 'Integraal werken is versnellend/vertragend' zijn de meningen verdeeld. Uiteindelijk lijkt er consensus te ontstaan rond de visie dat integraal werken aanvankelijk vertraagt, maar uiteindelijk wel degelijk versnelling oplevert. "Zeker vanuit de ontwerp kant moet je zó anders gaan werken", stelt een deelnemer. "Dat kán niet meer op de oude manier."

Verdiepende deelsessies en plenaire afronding

Opgewarmd voor een goed gesprek, gaan de deelnemers na een korte pauze uiteen voor verdiepende deelsessies die vooral gericht zijn op het delen van praktijkkennis en -voorbeelden. Korte verslagen van alle sessie worden gedeeld met de genodigden van de kennisbijeenkomst.

Tijdens de afsluitende borrel wordt via Mentimeter opgehaald met welke prangende vragen deelnemers nog zijn blijven zitten. Want met de bijeenkomst in Zutphen is deze reeks regionale kennisbijeenkomsten weliswaar afgesloten; de behoefte aan vergelijkbare middagen is in elke regio groot. Dat vraagt zeker om een vervolg.

